INTERNETNING INSON HAYOTIDAGI O‘RNI

Sharipova Nodira
To‘raqo‘rg‘on tuman 1-son texnikumi Maxsus fan o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada internetning zamonaviy jamiyat va inson hayotidagi o‘rni kompleks tarzda tahlil qilinadi. Internetning ijtimoiy, iqtisodiy, ta’limiy va madaniy funksiyalari, uning inson faoliyatiga ko‘rsatadigan ijobiy hamda salbiy ta’siri ilmiy yondashuv asosida yoritilgan. Shuningdek, raqamli transformatsiya sharoitida internetdan samarali foydalanishning dolzarbligi asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: internet, raqamli transformatsiya, axborot jamiyati, kiberxavfsizlik, onlayn ta’lim, raqamli iqtisodiyot, ijtimoiy tarmoqlar.

KIRISH

XXI asr — axborot texnologiyalari va raqamli transformatsiya davri sifatida e’tirof etilmoqda. Ushbu jarayonda internet global kommunikatsiya tizimining asosiy infratuzilmasiga aylandi. Bugungi kunda internet nafaqat axborot almashish vositasi, balki iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy va madaniy jarayonlarni boshqaruvchi muhim omil sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Internetning keng tarqalishi inson hayot tarzini tubdan o‘zgartirdi. Ilgari vaqt va makon bilan cheklangan axborot almashinuvi bugungi kunda real vaqt rejimida amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, O‘zbekiston Respublikasida ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish, elektron hukumat tizimini keng joriy etish va IT infratuzilmasini modernizatsiya qilish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayonlarda internet asosiy strategik resurs sifatida qaralmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Internetning ijtimoiy va texnologik ahamiyati jahon olimlari tomonidan keng o‘rganilgan. M. Castells “axborot jamiyati” konsepsiyasida internetni global tarmoq

Taraqqiyot spektri

jamiyatining asosiy elementi sifatida talqin qiladi. Uning fikricha, internet iqtisodiy va ijtimoiy tuzilmalarni qayta shakllantiruvchi kuchga ega.

P. Levinson internetni “yangi media ekologiyasi” sifatida izohlaydi va uning inson kommunikatsiya uslublarini tubdan o‘zgartirganini ta’kidlaydi. Shuningdek, D. Tapscott raqamli avlod (digital generation) tushunchasini kiritib, yoshlar internet muhitida shakllanayotgan yangi tafakkur modeliga ega ekanligini asoslab bergan.

O‘zbekistonlik olimlar ham internet va raqamli texnologiyalarning ta’lim, iqtisodiyot va davlat boshqaruvidagi rolini o‘rganib, uning jamiyat rivojidagi strategik ahamiyatini ta’kidlab o‘tganlar.

METODOLOGIYA

Ushbu ilmiy maqolada internetning inson hayotidagi o‘rni va uning ijtimoiy-iqtisodiy hamda madaniy ta’sirini kompleks o‘rganish maqsadida bir qator ilmiy metodlardan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini zamonaviy axborot jamiyati konsepsiyalari, raqamli transformatsiya nazariyalari hamda sotsiologik va pedagogik yondashuvlar tashkil etadi.

Tadqiqot jarayonida birinchi navbatda tizimli yondashuv qo‘llanildi. Ushbu yondashuvga ko‘ra, internet yaxlit tizim sifatida qaralib, uning ijtimoiy, iqtisodiy, ta’limiy va kommunikativ funksiyalari o‘zaro bog‘liq elementlar sifatida tahlil qilindi. Bu internetning jamiyat hayotidagi o‘rnini keng va kompleks tushunishga imkon berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

1. Internetning ijtimoiy funksiyasi

Internet insonlar o‘rtasidagi kommunikatsiyani keskin tezlashtirdi. Ijtimoiy tarmoqlar, messenjerlar va videoaloqa tizimlari orqali global muloqot imkoniyati yaratildi. Bu esa “masofaviy jamiyat” modelini shakllantirdi.

2. Ta’lim tizimidagi o‘rni

Internet ta’lim jarayonini fundamental o‘zgartirdi. Elektron ta’lim platformalari (LMS), masofaviy kurslar va ochiq ta’lim resurslari bilim olishni demokratlashtirdi. O‘quvchi va o‘qituvchi o‘rtasidagi an’anaviy chegaralar sezilarli darajada yumshadi.

Taraqqiyot spektri

3. Iqtisodiy ahamiyati

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi internet infratuzilmasiga bevosita bog‘liq. Elektron tijorat, onlayn bank xizmatlari, fintech tizimlari va raqamli marketing internet orqali amalga oshiriladi. Bu esa iqtisodiy samaradorlikni oshiradi.

4. Madaniy va axborot almashinuvi

Internet madaniyatlararo muloqotni kengaytirdi. Turli millat va xalqlar o‘z madaniy merosini global auditoriyaga taqdim etish imkoniga ega bo‘ldi. Biroq, axborot oqimining haddan tashqari ko‘pligi noto‘g‘ri ma’lumotlar tarqalish xavfini ham oshiradi.

5. Salbiy jihatlar

Internetning salbiy ta’siri sifatida quyidagilar qayd etiladi:

- axborot xavfsizligi muammolari;
- kiberjinoyatchilik;
- ijtimoiy tarmoqlarga qaramlik;
- noto‘g‘ri va manipulyativ axborotlar.

Bu holatlar internetdan foydalanishda axborot madaniyati va kiberxavfsizlik ko‘nikmalarining zarurligini ko‘rsatadi.

MUHOKAMA

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, internet zamonaviy jamiyatning ajralmas infratuzilmasiga aylangan. Biroq uning imkoniyatlaridan to‘liq va samarali foydalanish uchun axborot madaniyati, raqamli savodxonlik va kiberxavfsizlik kompetensiyalarini rivojlantirish zarur.

Internetni faqat texnologik vosita sifatida emas, balki ijtimoiy tizimni shakllantiruvchi muhim omil sifatida ko‘rish lozim. Shu bois, ta’lim muassasalari va tashkilotlarda raqamli kompetensiyalarni oshirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

XULOSA

Internet inson hayotining barcha sohalariga chuqur kirib kelgan global tizimdir. U axborot almashinuvi, ta’lim, iqtisodiyot va ijtimoiy kommunikatsiyani tubdan o‘zgartirdi.

Taraqqiyot spektri

Shu bilan birga, internetdan oqilona foydalanish, axborot xavfsizligini ta’minlash va raqamli madaniyatni rivojlantirish bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir.

Internetdan samarali foydalanish jamiyat taraqqiyotini tezlashtiradi, inson kapitalini rivojlantiradi hamda raqamli iqtisodiyotning barqaror o‘sishini ta’minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Castells M. *The Rise of the Network Society*. Blackwell, 2010.
2. Levinson P. *New New Media*. Penguin, 2012.
3. Tapscott D. *Growing Up Digital*. McGraw-Hill, 1998.
4. O‘zbekiston Respublikasi “Axborotlashtirish to‘g‘risida”gi Qonuni.
5. Raqamli O‘zbekiston – 2030 strategiyasi hujjatlari.
6. UNDP reports on Digital Transformation and Internet Governance.

Taraqqiyot spektri